

Piotr L. WILCZYŃSKI

Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków

O DUCHU NARODÓW – BIBLIJNE WSKAZÓWKI DOTYCZĄCE BUDOWY SIŁY NARODOWEJ

Abstrakt:

Największy bestseller świata, Biblia, zwana także Księgą Życia, chociaż powstała w starożytności, zawiera odpowiedzi na wiele pytań nurtujących współczesne społeczeństwa. Jako podstawa wielu wyznań, w całości bądź częściowo, z dodanymi apokryfami lub bez nich, stanowi wciąż niewyczerpane źródło poznania. Można w niej także znaleźć treści istotne z geopolitycznego punktu widzenia. Celem artykułu jest dostarczenie, w oparciu o wersety biblijne, odpowiedzi na pytania związane z istnieniem narodów i budową siły narodowej. Szczególną uwagę zwrócono na powtarzający się w Biblii motyw ducha narodu, co odpowiada współczesnemu wyrażeniu tożsamości narodowej, a także na problemy kierowania, lub zarządzania narodami. W pierwszych dwóch częściach zawarto biblijne przestrogi i wskazówki dotyczące budowy siły narodowej, a trzecia poświęcona jest duchowi narodowemu. Artykuł odkrywa szereg tajemnic, które dla osób nie studiujących Pisma Świętego pozostają niedostępne.

Słowa kluczowe: Biblia, duch narodowy, naród, siła narodowa, tożsamość narodowa.

Uwagi wstępne

Ze względu na jej wielkie znaczenie dla cywilizacji, a zwłaszcza wpływ na systemy prawne i świadomość dużej części społeczeństw wielu państw, Biblia jest przedmiotem zainteresowań badaczy reprezentujących różne dyscypliny. Jej treść zawiera także liczne odniesienia do tematyki geopolitycznej, w szczególności dotyczącej narodów i państw. Aby dokonać analizy tekstów biblijnych należy uściślić przede wszystkim czym jest sama Biblia, bowiem jej zawartość różni się istotnie w zależności od wyznania. Wyznania katolickie do kanonu 66 ksiąg dodają 7 apokryfów: Księgę Tobiasza, Księgę Judyty, Księgę Mądrości, Księgę Syracha, Księgę Barucha i dwie pierwsze Księgi Machabejskie. Prawosławni idą jeszcze dalej i uznają za natchnione kolejne księgi: Trzecią

Machabejską, Trzecią Ezdrasza, Modlitwę Menassesza, oraz dodają do Księgi Psalmów Psalm 151. Są to tak zwane księgi deuterokanoniczne. Jednak już Orygenes w swej analizie wskazywał na różnicę między księgami deuterokanonicznymi a kanonem 66 ksiąg oryginalnych Biblii. Atanazy, Cyryl z Jerozolimy i Grzegorz z Nazjanzu, przygotowując katalog pism, pomijali w ogóle te księgi, albo włączali je jako dodatki. Kościół Zachodu jednak uważał te księgi za kanoniczne (Pietkiewicz 2010). Reformacja i kościoły protestanckie były temu przeciwne, uznając jedynie oryginalne księgi, wspólne dla wszystkich chrześcijan. Dla celów niniejszego opracowania analizowano tylko te części Pisma, które uznane są przez wszystkich chrześcijan za autentycznie natchnione.

Czym jednak jest owo natchnienie? Na gruncie chrześcijańskim jest to pojęcie objaśniające autorstwo Biblii (Jelonek 2007). Natchnienie oznacza, że poszczególni skrybowie, od Mojżesza do świętego Jana, zapisywali to, co w ich umysły wkładał Duch Boga. A zatem autorstwo Biblii przypisane jest samemu Stwórcy, a jedynie nazwy ksiąg wzięły się od tych, którzy Boże Słowo zapisywali. Interpretacja tego dogmatu jest jednak różna i każde wyznanie w swojej teologii zawiera pewne niuanse dotyczące natchnienia. Autorstwo tekstu Biblii nie będzie przedmiotem rozważania niniejszego opracowania, które ogranicza się do analizy samego jej tekstu.

Przed przystąpieniem do realizacji tego zadania należy jeszcze zwrócić uwagę na różnorodność tłumaczeń Biblii, z którymi mamy do czynienia. Każde tłumaczenie posiada wady dwojakiego rodzaju. Po pierwsze tłumacz, reprezentujący pewne przekonania wynikające z wyznania, przekształca sens słów oryginału, tłumacząc je tak, aby potwierdzać oficjalnie obowiązującą w tym wyznaniu interpretację (Odasso 2007). Dlatego właśnie biblije katolickie zawierają komentarze poświadczające prawdziwość katolickich dogmatów, czy postanowień soborów, prawosławne – prawosławnych, a protestanckie – protestanckich (Wardęga 2018). Naukowe podejście nie pozwala na poprzestawaniu tylko na jednym tłumaczeniu i wymaga porównania wszystkich. Drugim problemem, jest kwestia niemożliwości linearnego przeniesienia języka oryginału na język, na który robione jest tłumaczenie. Wynika to z dwóch powodów. Pierwszym jest niemożliwość dobrania w języku tłumaczenia odpowiedniego słowa na wyrażenie czegoś, co w języku oryginału ma ściśle znaczenie i osobne słowo. Przykładem takiego słowa jest „miłość”. W języku greckim, w którym spisany był Nowy Testament, na „miłość” jest sześć odmiennych określeń. Problem dotyczy również języka hebrajskiego. Są w nim na przykład dwa różne słowa określające pozbawienie kogoś życia, w zależności od tego czy zabójstwo wynikło z afektu (morderstwo), czy z przyczyn politycznych, jak na wojnie. Bez znajomości takiej problematyki, trudno analizować i badać Biblię. Różnice w tłumaczeniach są jedną z przyczyn tak wielu rozbieżności dzielących obecnie chrześcijan (Kaźmierczak 2012). Drugim powodem braku linearności tłumaczeń, jest względne ubóstwo leksykalne

języków starożytnych. Prorocy w księgach Starego Testamentu opisując widzenia, nie mieli słów na opisanie tego co widzą. Ponadto, wiele słów było używanych niejednoznacznie. Nie było w Starym i Nowym Testamencie na przykład kluczowego zdawałoby się pojęcia, jakim jest religia. Używano za to słowa „Egipt”, który dla ludzi tamtych czasów, był symbolem mistycyzmu, ceremonii i rytuałów. Zatem niezrozumiałość Biblii nie wynika z niej samej, lecz ze złych tłumaczeń (Majewski 2013). W związku z powyższym w badaniu porównano teksty trzech polskich Biblii tłumaczonych z języków oryginalnych: katolickiej (*Biblia Tysiąclecia* 2003), luterańskiej (uwspółcześniona *Biblia Gdańska* 2016) i charyzmatycznej (*Biblia to jest Pismo Święte Starego i Nowego Przymierza* 2016). Gdy choć jedno z tłumaczeń było niezgodne z pozostałymi, lub w kwestii analizowanych przekazów pozostawiało wątpliwości, autor korzystał z tekstów oryginalnych (*Biblia Hebraica Stuttgartensia* 1967; *Novum Testamentum Graecae* 2012). Szczegółowej analizie pod kątem wskazówek dotyczących budowy siły narodowej oraz istoty ducha narodowego poddano tekst 66 ksiąg biblijnych. W poniższym opracowaniu temat budowy siły narodowej zawarto w dwóch rozdziałach poświęconych biblijnym przestrogom i biblijnym wskazówkom, a następnie, w części trzeciej omówiony został problem ducha narodowego.

Biblijne przestrogi

Siła narodowa zależy od efektywności funkcjonowania państwa, która w systemach niedemokratycznych wynika wprost ze sposobu działania ośrodka władzy. Biblia formułuje wskazania dla władców i urzędników państwowych, z których wiele wyrażonych jest w formie przestrogi. Najbardziej ogólna odnosi się do polityki informacyjnej i stanowi zakaz wykorzystywania fałszywych wiadomości (obecnie rozpowszechnionych pod nazwą fejków lub faktów prasowych):

„Dlatego odrzućcie kłamstwo i mówcie sobie nawzajem prawdę, skoro jesteście członkami jednego ciała” (Ef 4,25).¹

Chodzi tu oczywiście o wyznawców Chrystusa, a zatem Królestwo Boże, będące wzorem dla wszystkich państw świata. Zatem skoro państwo nie powinno niczego zatajać przed własnymi obywatelami, to ujawniane powinny być wszelkie nieudolności, niedopełnienia obowiązków, przejawy niegospodarności lub oszustwa. Biblia nie zawiera zapisów, które nakazywałyby mówić społeczeństwu wszystko, a więc sprawy dotyczące bezpieczeństwa narodowego powinny być sekretem. Niemniej jednak propaganda prowadzona przez państwo wobec swoich obywateli jest według Biblii niesłuszna, podobnie jak ukrywanie przewinień i błędów rządzących państwami.

---

¹ Wj 23, 1. Kpł 19, 16. Ps 34, 14-15. Ps 120, 3-4. Prz 4, 24-27. Prz 6, 12-15. Prz 12, 17-22. Ma 2, 10. Ef 4, 25.

Obowiązkiem władców jest według Pisma stanie na straży sprawiedliwości bez względu na opinię większości:

„W sprawie niegodziny nie popieraj większości, a w sprawie spornej nie zeznawaj tak, by przypodobać się większości i doprowadzić w ten sposób do wypaczeń?” (Wj 23, 2).²

Fragment powyższy nie pozostawia miejsca nawet na litość i dalej mówi, by nie nagiąć słusznego wyroku, nawet jeśli dotyka człowieka ubogiego w potrzebie:

„Nawet dla ubogiego nie miej względów w jego sporze” (Wj 23, 3).³

Daje to jasny przekaz na czym polega Prawda i Sprawiedliwość władców. Nie można jednak jej kultywować, gdy władca, sędzia lub urzędnik nie jest niezależny w swych decyzjach. To jednak ważne, by osoby funkcyjne były niezależnymi od kogokolwiek spośród stron sporów, czy procesów decyzyjnych:

„Niech was nikt nie zwodzi pustymi słowami [...], nie bądźcie ich współnikami [...]. Poczynajcie sobie jako dzieci światła, a owoc światła wyraża się w sprawiedliwości i prawdzie [...]. Nie bądźcie uczestnikami bezowocnych czynów – obnażajcie raczej ich bezwartościowość, bo o tym co się wśród ludzi nieprawych dzieje potajemnie, wstyd nawet mówić” (Ef 5, 6-12).⁴

W Biblii jest jeszcze bardzo wiele wskazówek, jak być dobrym naśladowcą Jezusa Chrystusa, który przecież jest Królem królów, skierowanych bezpośrednio do osób sprawujących władzę.

Wiele jest też istotnych przestróg dla państw, a także prawd objawionych, które można by nazwać prawidłami starożytnej geopolityki. Po pierwsze według Pisma, upadnie ten kraj w którym panuje niezgoda i który jest podzielony. Aby tego uniknąć, ma być jedna władza i cały naród ma jej podlegać oraz żyć w zgodzie:

„pomnijcie radość i bądźcie jednomyślni, związani tą samą miłością, skupieni na wspólnym celu, złączeni jednym zdaniem” (Flp 2, 2).⁵

Jedność poglądów, celów oraz wzajemna więź to podstawa siły narodowej. Wrogiem jest zatem ten, kto tę jedność celów i myśli osłabia, wprowadzając bałamutne informacje, wypaczając prawdę i mieszając ją z kłamstwami. Po drugie państwo nie powinno łamać zdradliwie zawartych wcześniej przymierzy, i opuszczać sojuszników w potrzebie, gdyż od takich krajów Bóg się odwraca.⁶ Po trzecie, na gniew Pana narażają się państwa dopuszczające do cierpienia ludzi, łupiące ich i krzywdzące:

„Biada państwu uciskającemu lud, kornąbrnemu i nieczystemu. Nie słuchało głosu, nie przyjmowało przestrogi, nie ufało Panu, nie zbliżało się do swego Boga. Jego książęta są jak

---

² Wj 23, 2 i 7. Prz 18, 5.

³ Wj 23, 3 i 6. Pwt 16, 19. Prz 24, 23-25 i 28-29. Prz 28, 21.

⁴ 2 Krl 21, 2-5. Ps 21, 8. Iz 33, 15. Ef 5, 6-10.

⁵ 1 Sm 12, 14-15. Ps 133, 1-3. Prz 11, 14. Rz 16, 17-18. 1 Kor 1, 10. Flp 2, 2. Jd 1, 18-19.

⁶ Am 1, 9. 2 Tm 4, 16.

lwy ryczące! Jego sędziowie jak wilki wieczorem – nic z ich uczty nie zostaje do rana” (So 3, 1-3).⁷

Kolejna uwaga dotyczy państw agresywnych. Biblia zaleca by nie wszczynać sporów bez powodu. Władcy powinni raczej dążyć do zgody, choć nie jest powiedziane, że za wszelką cenę:

„Niech nikogo nie znieważają, unikają sporów, będą uprzejmi i wszystkim okazują łagodność” (Tt 3, 2).⁸ Wielokrotnie mówi Pismo o szkodliwości korupcji, piętnując wykorzystywanie urzędów do uzyskiwania korzyści materialnych:

„Naczelnicy ludu sądzą za łapówki, jego kapłani rozstrzygają za opłatą, jego prorocy wróżą za srebro, a powołują się na Pana! [...]. Dlatego z tego powodu kraj zostanie zaoorany jak pole, zostaną z niego kupy gruzów i lesiste pagórki” (Mi 3, 11-12).⁹

Głośny obecnie eksperyment geopolityczny związany z polityką UE, zwany multikulturalizmem budzi ogromne kontrowersje. Co na temat wywołanego nim kryzysu migracyjnego, mówi Pismo? Otóż zaleca ostrożność, ale jednocześnie zwraca uwagę by nie uciskać cudzoziemców, gdy doświadczają klęsk dziejowych. Uciekinierów z krajów dotkniętych wojną należy wspierać, a w razie potrzeby przyjmować, ale tylko do momentu, kiedy mogą wrócić na swoje ziemie:

„Nie wkraczaj do państwa ludu w dniu jego klęski! Nie przyglądaj się i ty jego nieszczęściu w dniu jego klęski! Nie sięgaj po jego mienie w dniu jego klęski! Nie stawaj na rozboju by wycinać jego uchodźców! I nie wydalaj jego zbiegów w dniu niedoli! Gdyż bliski jest dzień Pana dla wszystkich narodów! Jak ty postępowałeś, tak postąpią z tobą. Zapłata za twoje czyny wróci na twoją głowę” (Ab 1, 13-15).¹⁰ *„Lecz gdy im pomożesz i mogą pójść do siebie, należy ich odprawić” [...], „...jednak nie pozwól im [cudzoziemcom] przy sobie zostać [...], lecz polecił: idź do swego domu, do swoich i opowiedz im, jak wiele Pan dla ciebie tu zrobił i jak okazano ci miłosierdzie. Odszedł więc i zaczął rozgłaszać [...] wszyscy zaś nie mogli wyjść z podziwów”* (Mk 5, 19-20).

Ważną dla funkcjonowania państwa wartością jest zakres wolności osobistej. Biblia wyraźnie zakazuje jej ograniczania. Mówi wprost, że bez wolności nie ma miłości. Bez wolności nie będzie zatem patriotyzmu. Dlatego nie należy zniewalać i nie należy ograniczać wolności:

„Żyćcie jak ludzie wolni, ale nie jak ci, którzy z wolności robią przykrywkę dla zła. Postępujcie jak słudzy Boga, wszystkich poważając, darząc miłością braci i siostry, jako ludzie odpowiedzialni wobec Boga, mający szacunek dla króla” (1 P 2, 16-17). „Bóg

⁷ 2 Krl 21, 16. Hi 17, 4-5. Ps 94, 20-23. Ps 106, 38-42. Prz 1, 10-19. Prz 6, 16-19. Prz 17, 26. Jr 22, 16-19. Ez 22, 27-29. Mi 3, 10. Ha 2, 8 i 12. So 3, 1-3. Mt 5, 21-22. Łk 3, 14.

⁸ Prz 3, 30. Prz 20, 3. Am 1, 11. Mt 5, 25-26. Łk 12, 57-59. Dz 15, 39-40. 2 Kor 5, 18-20 i 12, 20. Ef 4, 3-4. Tt 3, 2-3.

⁹ Wj 23, 8. Pwt 16, 19. Prz 15, 27. Prz 17, 23. Koh 7, 7. Am 2, 6. Mi 3, 11. Łk 3, 8-9.

¹⁰ Wj 23, 9. Ab 1, 13-15.

bowiem jest Duchem. Gdzie Duch Pana, tam wolność? (2 Kor 3, 17). Pismo mówi też jasno o obywatelu:

„Wszystko mi wolno, ale nie wszystko jest pożyteczne. Wszystko mi wolno, a ja nie pozwolę, by cokolwiek mną zawładnęło” (1 Kor 6, 12). *„Nie bądźcie niewolnikami ludzi”* (1 Kor 7, 23b).¹¹

Demoralizacja jako pierwszy z etapów wrogiej dywersji również nie uchodzi uwadze Pisma. Dywersja może doprowadzić do osłabienia więzi w narodach, dlatego władcy powinni stać na straży, by wśród ludu nie szerzyły się zbroczenia, a kobiety nie musiały parać się prostytutką:

„Wola Bożą jest wasze poświęcenie, powstrzymanie się od prostytucji. Każdy z was powinien wiedzieć, w jaki sposób dbać o świętość i o godność w swym pożyciu, nie ulegać namietnościom [...] niech nikt w tej sprawie nie dopuszcza się gwałtów i wykroczeń” (1 Tes 4, 3-6).¹²

Oprócz tego nie powinno się tolerować złodziejstwa, ani oszustw:
„Nie będziecie kradli ani oszukiwali, ani postępowali fałszywie jeden względem drugiego” (Kpł 19, 11).¹³

W dobie powszechnych zasiłków dla bezrobotnych również niepopularny staje się biblijny pogląd, że każdy ma pracować na siebie:

„Kto kradnie, niech kraść przestanie i raczej ciężko pracuje, aby miał z czego wspierać potrzebujących” (Ef 4, 28), *„Udaj się leniu do mrówki, zobacz jak żyje i zmyślaj. Nie ma ona wodza, nadzorczy ani władcy, a już latem odkłada żywność i w czasie żniwa gromadzi zapasy. Jak długo leniu będziesz polegiał? Kiedy wreszcie podniesiesz się ze snu? Trochę pospać, chwilę podrzętać, założyć ręce, odpocząć nieco – ubóstwo zaskoczy cię jak włóczęga, a niedostatek jak złodziej uzbrojony”* (Prz 6, 6-11).¹⁴

To tylko przykładowe cytaty, których na ten temat jest w Biblii bardzo dużo.

Nie niszczyć przyrody, to kolejna przestroga biblijna. Cywilizacja i rozwój technologii nie może iść w parze z dewastacją zasobów naturalnych:

„Zamienili rzeki w pustynię, a źródła wód w suchą ziemię. Z powodu zła swych mieszkańców żywna ziemia stała się ugorem” (Ps 107, 33-34).

Dotyczy to również działań wojennych: *„Czy drzewo jest człowiekiem abyś miał je oblegać?”* (Pwt 20, 19b).¹⁵

O tym, co czeka ludzi niszczących ziemię jasno wyraził się św. Jan w Księdze Objawienia:

„I nastął czas sądu nad umarłymi, i oddawanie zapłaty sługom twoim, prorokom i świętym, i tym, którzy boją się imienia twego, małym i wielkim, oraz wytracenia tych, którzy niszczą ziemię” (Ap. 11, 18).

¹¹ Am 1, 6. 1 Kor 6, 12 i 7, 23 i 10, 23. 2 Kor 3, 17. Gal 5, 13. Flm 1, 14. Jk 1, 25. 1 P 2, 16.

¹² Kpł 18, 6-25. Am 2, 7b. Mt 18, 6-9. Mk 9,42-48. Łk 17, 1-2. 1 Kor 5, 1 i 6 12-16. 2 Kor 12, 21. Ef 4, 19 i 5, 3. 1 Tes 4, 3-7.

¹³ Kpł 19, 11. Prz 11, 1 i 26. Prz 12, 5. Ha 2, 6b i 9.

¹⁴ Prz 6, 6-11. Prz 12,24. Prz 13, 4 i 11. Prz 19, 15. Prz 20, 17. Prz 24, 30-34. Koh 2, 24. Dz 20, 34-35. 1 Kor 9, 4-8. Ef 4, 28. 2 Tes 3, 6-10.

¹⁵ Pwt 20, 19-20. Ps 107, 33-34. Am 1, 3.

Z kolei Izajasz zwraca uwagę na zniszczenie ziemi nie w sensie materialnym, ale moralnym, które warunkuje i poprzedza fatalne z ekologicznego punktu widzenia rozwiązanie:

„Wiednie i obumiera ziemia, marnieje i obumiera świat. Marnieją dostojnicy ludu ziemi. Ziemia jest splugawiona pod swoimi mieszkańcami, gdyż przestąpili prawa, wykroczyli przeciwko przykazaniom, zerwali odwieczne przymierze” (Iz 24, 4).

Jeśli chodzi o funkcjonowanie państwa, dość interesujące i zaskakujące jest to, by przestrzegać rozdzielności religii i władzy świeckiej, by nie łączyć żadnej religii z państwem i nie finansować świątyń, ani nie faworyzować religii. Mówi o tym wiele fragmentów w Piśmie.¹⁶ Oto przykładowe:

„Uważajcie by was ktoś nie wziął w niewolę zrzecznie manipulując rzekomymi tradycjami i rytuałami, opartymi na ludzkiej nauce i zasadach rządzących światem [...]. Niech was nikt nie odtrąca, szczególnie Ci spośród duchowieństwa, lub tych szczytujących się cielesnym sposobem myślenia [...], jest w nich tyle mądrości ile może być dewocji [...], jednak poza poprawianiem samopoczucia nie mają one żadnej wartości” (Kol 2, 8a i 18-23). *„Najwyższy jednak nie mieszka w budowlach zbudowanych rękami ludzkimi. Mówi: Niebo jest moim tronem, a ziemia podnóżkiem dla moich stóp. Jaki dom mi zbudujecie? Jakie miejsce, w którym mógłbym odpocząć? Czy nie moja ręka uczyniła to wszystko?” (Dz 7, 48-50).*

Rozdzielność państwa i wiary jest zawarta w słynnej sentencji Jezusa: *„oddajcie to co cesarskie cesarzowi, a to co Boże – Bogu” (Łk 20, 25)*. Powyższe prowadzi do kolejnej uwagi biblijnej. Prestroga owa mówi, by nie narzucać żadnej religii, nie traktować wyznawców różnych religii nierówno. Stanowi zatem podstawowy fundament prawa do wolności religijnej.¹⁷

Historie biblijne Izraela uczą również, by każde państwo miało jednak swoje sekrety, szczególnie te dotyczące swoich bogactw oraz słabych i mocnych punktów, których to tajemnic obcym i szpiegom lepiej nie wyjawiać. Jedną z nich jest w Księdze Izajasza.¹⁸

Jedną z kluczowych przestróg dla władców jest to by nie zadłużać państwa:

„Nie bądźcie nikomu nic winni” (Rz 13, 8a). *„Biada temu, kto bierze na siebie ciężar zadłużenia” (Ha 2, 6c).*¹⁹

Zatem jak się ma to do współczesnych czasów, gdzie niemal wszystkie państwa są zadłużone, a parlamenty zatwierdzają budżety, w których wydatki znacznie przewyższają dochody?

---

¹⁶ 2 Krl 21, 3-6. 2 Krn 33, 2-10. Ps 135, 15-18. Iz 66, 1-2. Jr 5, 30-31 i 6, 13-15. Jr 8, 8-13. Mt 16, 6. Mk 8, 15. Łk 12, 1. Mt 22, 19-21. Mk 12, 15-17. Łk 20, 21-25. Dz 7, 48-50. Kol 2, 8 i 18-23. Hbr 7, 12-28.

¹⁷ 2 Krl 21, 9. Kol 2, 16.

¹⁸ Iz 39, 1-6.

¹⁹ Ha 2, 6b. Rz 13, 8.

Istotną wskazówką jest także to, by państwo nie polegało głównie na najemnym wojsku. Biblia nie jest traktatem militarnym, jednak mimo to, uznano to za sprawę tak godną uwagi, że prorok Jeremiasz napisał:

„*Najemne wojsko w szeregach jest jak tuczne cieleta! Owszem! I oni się cofną. Uciekną i nie ostoją się*” (Jr 46, 21ab).

Biblijne wskazówki

Nieco więcej niż przestróg, czyli tego czego nie warto robić, jest w Biblii wskazówek jak dobrze zarządzać państwem. Chyba najważniejsza jest kwestia samego ustroju. Dla chrześcijanina zatem demokracja jest najgorszym z możliwych ustrojów, a najbardziej pożądanym jest monarchia dziedziczna. Monarchie powinny być ustrojami państw narodowych, niepodległych i równych sobie. Sporo uwag można znaleźć również na temat samego władcy. Monarcha ma być z danego narodu, ma nie gromadzić wielu dóbr ani żyć w luksusach, ma pilnować przestrzegania prawa i pobierać podatki, mieć wielu doradców, lecz być niezależnym, być sędzią najwyższym i organizować wojsko i służbę cywilną oraz ewentualnie prowadzić ma wojny, ma też się nie wynosić nad naród i podlegać prawu jak wszyscy (brak immunitetu), a cały naród ma być mu posłuszny, bo takiego wyznacza Bóg:²⁰

„*Ustanowisz nad sobą króla spośród swoich braci. Nie możesz stawiać nad sobą człowieka obcego, nie będącego twoim rodakiem. Niech jednak król nie gromadzi zbyt wiele [...] złota i srebra [...], niech sobie sporządzi odpis prawa [...] po to by jego serce nie wynosiło się ponad jego braci [...] i by dzięki temu zapewnić sobie długie panowanie i swoim synom?*” (Pwt 17, 15-20). „*Jeśli zapanuje nad wami król, musicie liczyć się z tym, że będzie on brał waszych synów, obsadzał nimi swoje rydwany, czynił z nich swoich jeźdźców [...] zatrudniał przy oraniu swych pól [...] będzie też brał wasze córki do prac porządkowych, do gotowania i robienia wypieków. Ponadto weźmie wasze najlepsze pola, winnice i oliwniki – i da swoim sługom. Obłoży podatkiem plony waszych pól, a to co w ten sposób uzyska przeekaże swoim urzędnikom i dworzanom [...] Niech król rozstrzyga wasze sprawy, staje na czele i prowadzi wasze wojny*” (1 Sm 8, 11-20).

Kto zdradza króla i państwo, ten zasługuje na śmierć.²¹ To kolejny dowód, że chrześcijanin nie koniecznie ma być przeciwny karze śmierci. W biblijnych tekstach oryginalnych zabójstwo, czy morderstwo jest opisane innym słowem niż pokonanie przeciwnika na wojnie lub ukaranie przestępcy śmiercią. Stąd liczne kontrowersje wśród wierzących. Pokonanie przeciwnika w walce lub

---

²⁰ Pwt 17, 15-20. 1 Sm 2, 2-10. 1 Sm 8, 11-18. 2 Sm 14, 13. Ps 72, 15. Ps 138, 4-6. Prz 2, 3-4. Prz 11, 2-3. Prz 11, 14. Prz 14, 34-35. Prz 15, 22-23. Prz 16, 10-15. Prz 19, 12. Prz 27, 18. Prz 29, 14. Koh 10, 16-17 i 20. Iz 32, 1-2. Jr 27, 5. Ez 46, 16-17. Mt 17, 24-27. J 19, 11. Dz 23, 5. Rz 13, 1-7. Ef 6, 5. 1 Tm 2, 1-2. Tt 2, 9 i 3, 1. Hbr 13, 17. 1 P 2, 13-14.

²¹ Prz 20, 2. Prz 24, 21-22. Prz 25, 23. Iz 33, 1. Am 2, 1. Mt 23, 23-24. Łk 22, 22.

zadanie kary nie jest zabójstwem ani morderstwem. Biblia jasno mówi, że kto zdradza kraj lub króla ten na taką karę może liczyć:

„Gniew króla jest jak pomruk lwa, kto waży się go zdradzić, naraża się na śmierć” (Prz 20, 2).

Jednakże los króla jest losem całego narodu, jeśli jego spotyka nieszczęście ze względu na swoje winy, na przykład tyranie, lub po prostu złe rządy, to i kraj czeka spustoszenie, o czym pisał prorok Ezechiel:

„Ten srogi wyrok dotyczy władcy! Spadnie on też na kraj i na wszystkich tych, którzy w nim przebywają” (Ez 12, 10).

Dodatkowo, synowie króla, do których należy sprawa dziedziczenia, też nie mogą być pewni, czy będą następcami do końca, ale to od nich zależy czy zostaną u władzy:

„Jeżeli twoi synowie pozostaną w przymierzu ze Mną, wierni postanowieniom, których ich nauczę, to również ich synowie zasiądą na twym tronie i tak będzie na zawsze” (Ps 132, 12), bo władcę niesprawiedliwego można obalić: *„Lepszy ubogi, lecz mądry młodzieniec u władzy, niż król stary i głupi, który nie potrafi już skorzystać z rady. [...] i widziałem jak ludzie żyjący pod słońcem poparli młodzieńca, który zastąpił króla. nie było końca tłumom gotowym mu służyć. Przyjdzie jednak czas, że i ten młodzieniec przestanie ludzi cieszyć”* (Prz 4, 13-16). *„Lecz gdy jego serce wzbilo się w pychę, a w duchu stał się zbyt pewny siebie, został usunięty z królewskiego tronu i odebrano mu część, bo [...] Bóg Najwyższy ma władzę nad królestwem ludzkim i ustanawia nad nim, kogo chce”* (Dan 5, 20-21).²²

Jezus Chrystus porusza też kwestię lojalności. Nie można służyć więcej niż jednemu władcy: *„Nikt nie może być sługą dwóch panów, gdyż jednego będzie nienawidził, a drugiego kochał, albo do jednego przylgnie, a drugim pogardzi”* (Mt 6, 24).²³

Monarchia zatem, jak przytoczono, jest najlepszym ustrojem, ale nie jest to absolutyzm, lecz posiada wiele różnych ograniczeń.

A co z demokracją? Jako najpopularniejszy obecnie ustrój, który przyjęło najwięcej współczesnych państw świata, dla prawdziwych chrześcijan i w Biblii jest najgorszym ustrojem: *„Z powodu nieprawości kraj ma wielu władców, lecz jeden człowiek rozsądny wie jak utrzymać ład”* (Prz 28, 2). *„Wybierają sobie królów, lecz nie ode Mnie, ustanawiają władzę, lecz bez mojej wiedzy. Za srebro i złoto narobili sobie rządców, by doznać się zniszczenia”* (Oz 8, 4).²⁴

Istotna w Biblii jest kwestia prawa. Prawo, takie jak Dekalog, jest dla przestępców: *„Przestępca pożąda tego, co złe, rodak nie znajdzie w jego oczach łaski. Gdy go ukarzą, prosty zmartwuje, a gdy pouczą mądrego, nabierze on wiedzy. Król sprawiedliwy*

²² Ps 132, 12. Prz 28, 15. Koh 4, 13-16. Dan 5, 20. Am 4, 1-3. Am 6, 3-8.

²³ Mt 6, 24. Łk 16, 13.

²⁴ Prz 28, 2. Oz 8, 4.

postępuje roztropnie względem domu przestępców kierując nieszczęście na nich samych” (Prz 21, 10-12).²⁵

Biblia nie tylko daje podstawowe prawa, ale zaleca przede wszystkim surowe karanie kradzieży (w tym chłostą):

„Kto sieje nieprawość, zbiera niedolę, a w końcu różga połozży kres jego swawoli” (Prz 22, 8).²⁶

Morderstwa, tak jak zdrada narodu i króla według Biblii powinny być karane śmiercią:

„Człowiek ścigany za zabójstwo ucieka aż po grób, niech go od niego nie wstrzymują” (Prz 28, 17). *„Przestępca upada przez własną niegodziwość, a jego śmierć jest dla sprawiedliwego ratunkiem”* (Prz 14, 32).²⁷

Zdobycz złoczyńcy powinna być zwracana prawowitemu właścicielowi. Prawo ma łamać przestępców i wyrywać ich zdobycz w przestępstwie by oddać poszkodowanym.²⁸ Król Salomon, zalecał również nie zwlekanie z wykonywaniem wyroków sądowych. Szybkie rozpatrywanie spraw i wykonywanie kary zapewniało autorytet:

„Ponieważ wyroku za zły czyn nie wykonuje się szybko, rośnie grono chętnych do popełniania zła” (Koh 8, 11).

Bardzo wiele Salomon pozostawił wskazówek, jak dobre prawo powinno wyglądać. Przekaz jego w Biblii jest jasny, że prawo powinno być proste:

„Gdzie wiele słów, tam nie ustaje nieprawość” (Prz 10, 19a). *„Postuchajcie tego naczelnicy [...] brzydzicie się sprawiedliwym sądem i przekrećacie wszystko, co proste”* (Mi 3, 9).²⁹

Prawo musi być jednakowe dla wszystkich i wszyscy są przed nim równi: *„Uważajcie byście nie gardzili żadnym z tych małych”* (Mt 18, 10a), *„nie ma znaczenia, czy ktoś jest Żydem, czy Grekiem, niewolnikiem, czy wolnym, mężczyzną czy kobietą – wszyscy jesteście jednakowi”* (Gal 3, 28).³⁰

Ważne, by kara za przestępstwa ustanowiona w prawie była adekwatna, zgodnie z później ustanowioną już rzymską regułą, że chcącemu nie dzieje się krzywda:

„Lecz wszyscy którzy cię pożąrają, sami będą pożarci, wszyscy twoi ciemiężcy sami pójdą do niewoli. Tych grabieżców również spotka grabież, a wszystkich twoich łupieżców wydam na łup” (Jr 30, 16).

Tak zatem należy dbać o sprawiedliwość w państwie. Co się dzieje jednak, gdy władza nie stoi na straży sprawiedliwości? Jak naucza Biblia trzeba dbać o sprawiedliwość, bo władza niesprawiedliwa jest szybko obalana:

²⁵ Wj 20, 3-17. Prz 10, 17. Prz 13, 18 i 23. Prz 21, 10-11. Prz 29, 4.

²⁶ Wj 22, 2-4. Pwt 25, 1-3. Prz 6, 30-31. Prz 22, 8 i 15.

²⁷ Wj 21, 13-14. Pwt 21, 22. Prz 14, 32. Prz 28, 17.

²⁸ Hi 29, 16-17. Prz 19, 25. Prz 28, 4.

²⁹ Prz 10, 19. Mi 3, 9. 1 P 3, 10.

³⁰ Prz 29, 13. Iz 10, 1-2. Am 2, 7a. Mt 18, 10. Łk 13, 30. Gal 3, 27.

„Chodź o to, byś [król] podążał drogą dobrych i strzegł ścieżek ludzi sprawiedliwych. W ziemi bowiem zamieszkają prawi i pozostaną w niej nienaganni. Przestępcy natomiast będą wytępieni, a niewiernych wykorzenią z ziemi?” (Prz 2, 20-22).³¹

Nie może być dobrego prawa i jego egzekwowania bez dobrych sędziów. Sędziowie mają być nieprzekupni, niestronniczy i sprawiedliwi, kierujący się czystymi motywami i rozstrzygający w dobrej wierze oraz uczciwie:

„[Sędzio] otwórz swoje usta w obronie niemego, w sprawie wszystkich opuszczonych! Otwórz swoje usta, wymierzaj sprawiedliwość, sądząc zgodnie z prawem zarówno ubogich i biednych” (Prz 31, 8-9). „Nie masz wymówki, ty, który osądzasz rodaka. Potępiając jego niesprawiedliwość, potępiasz sam siebie. Sam bowiem jako sędzia postępujesz podobnie [...] czy więc liczyłeś na to, ty, który potępiaasz innych postępując tak samo, że unikniesz kary?” (Rz 2, 1-3).³²

Państwo nie może istnieć bez sprawnej administracji i zarządzania, więc król powinien mieć na usługach kadre urzędników. Urzędnicy powinni być dobrze wynagradzani, choć nie powinno być ich wielu.³³ Dlaczego? Ponieważ w dobrym państwie muszą być najniższe możliwe podatki:

„król umacnia swój kraj prawem, a niszczy go ten, kto ściąga wiele podatków” (Prz 29, 4).³⁴

Biblia wskazuje jeszcze, że mądry władca powinien sprzyjać rozwojowi wolnego rynku, uczciwego handlu i uprawy ziemi. Szczególnie w księdze proroka Amosa mamy wyraźny przekaz, że wszelkiego rodzaju wyzysk finansowy stanowi rzecz bezsprzecznie złą:

„Słuchajcie tego wy, którzy depczecie ludzi w potrzebie i wyniszczacie ubogich [...] czekacie aby pomniejszyć miarę, powiększyć ciężarek i wykrzywicie oszukańczo wagę! Chcecie zatrudniać biednych za marne pieniądze, potrzebujących za parę sandałów i sprzedawać im najgorsze zboże! [...] Nigdy wam nie zapomnę tych wszystkich nadużyć!” (Am 8, 4-7).³⁵

Szczególnie ważna jest gospodarka rolna w państwie oraz rynek żywności. Państwo nie powinno doprowadzać do marnotrawstwa żywności, tak jak to jest obecnie w Unii Europejskiej, bowiem biblijne wskazówki nakazują karmić nimi głodnych:

„Jezus zaś wziął chleb, podziękował Bogu i rozdał siedzącym [...] dał ludziom tyle, ile chcieli, a gdy najedli się do syta, powiedział do swoich uczniów: Zbierzcie pozostałe kawałki, aby nic się nie zmarnowało” (J 6, 11-12).³⁶

³¹ Pwt 16, 20. 2 Sm 8, 14b-15. Prz 2, 20. Prz 10, 8-11. Prz 12, 28. Prz 27, 23-24. Oz 10, 12-14. Am 5, 10-13. Mi 3, 1-4. 1 Tm 6, 11-12.

³² 2 Krn 19, 6-7 i 9-11. Hi 29, 16-17. Prz 31, 8-9. Koh 8, 14. Iz 5, 23. Am 2, 8. Rz 2, 1-3 i 14, 4 i 10 i 13.

³³ Prz 28, 3.

³⁴ Kpł 19, 13. Ne 5, 15-18. Prz 28, 16. Prz 29, 4. Iz 3, 13-15. Mk 11, 17.

³⁵ Prz 11, 26. Prz 16, 8. Prz 20, 10. Koh 5,8. Iz 1, 22-24. Jr 22, 13. Jr 29, 5. Ez 45, 10. Am 8, 4-8. Mt 17, 24-27. Mt 20, 1-16.

³⁶ Mt 14, 15-20. Mt 15 32-39. Mk 8, 6-7. Łk 9, 11-17. J 6, 11-12.

Obecnie oprócz fałszowania jakości produktów spożywczych dla ludzi i zwierząt stosuje się jeszcze inne metody trucia ludzi i wykorzystywania ich. Coraz popularniejsze są rozmaite diety sugerowane przez rzekomych ekspertów. Szczególną popularnością cieszą się ideologie wegetarianizmu i weganizmu, które pochodzą z wyewoluowanych dogmatów marksizmu-leninizmu, a później pacyfizmu. Biblia mówi wprost, by jeść wszystko, nie wybrzydzać, bo to co jemy, to wszystko jest darem od Boga, również mięso:

„Piotr wyszedł na taras i tam się modlił. Zgłodził przy tym bardzo i chciało mu się jeść. [...] wtedy zobaczył otwarte niebo. Z nieba zstępował w dół jakiś przedmiot. [...] wewnątrz znajdowały się różne czworonożne zwierzęta, płazy oraz ptaki. Rozległ się również głos: Piotrze, wstań, zabijaj i jedz! Piotr odpowiedział: O tym nie może być mowy, Panie, bo jeszcze nigdy nie jadłem nic skalanego i nieczystego. Wtedy głos zabrzmiał ponownie: Tego co Bóg oczyścił, ty nie uważaj za skalane” (Dz 10, 9-15).³⁷

Dobre odżywianie, ochrona przed zatrutowaniem się, ma służyć spełnieniu przykazania: idźcie i rozmnażajcie się, czyniąc sobie ziemię poddaną. Król ma dbać o rozrodczość i o dzieci w swoim kraju, a także o swobodę zawierania małżeństw i zakładania rodzin:

„Uwikłają się w obłudę kłamców, ludzie z napiętowanym sumieniem, takich, którzy zabraniają zawierania związków małżeńskich” (1 Tm 4, 2-3a). Posiadanie małżonka jest wręcz nakazane: „niech każdy ma swoją żonę i każdą swego męża” (1 Kor 7, 2b).³⁸

Rodzina ma bardzo ważne miejsce w biblijnym przesłaniu. Władza powinna ochraniać tę instytucję naturalną i szanować rolę rodziców w wychowaniu, bo to do nich należą dzieci, a nie do państwa, jak wielu współcześnie uważa.³⁹ Według Biblii jasnym jest, że państwo ma chronić dzieci od chwili poczęcia. Sam Bóg zwraca się do ludzi w Księdze Izajasza:

„Wy noszeni przezę Mnie już w okresie ciąży, piastowani przezę Mnie od samego łona!” (Iz 46, 3b).⁴⁰

Dzieci zatem powinny być tzw. oczkiem w głowie królów. Ale nie tylko one. Biblia nakazuje wręcz, by władcy opiekowali się szczególnie sierotami i wdowami, którzy ze względu na niedojrzałość, lub starość, nie są w stanie sami się o siebie zatroszczyć, a to samo również z inwalidami. Często jednak widzimy, że poziom życia wśród emerytów lub inwalidów jest znacznie gorszy niż warunki w zakładach penitencjarnych. Tymczasem Biblia naucza, że nie wolno pomagać bezbożnym i niegodziwym, nawet jeśli cierpią, bo to oni wyniszczają narody od środka:

³⁷ Łk 10, 8. Dz 10, 11-16. Rz 14, 2-3 i 17 i 23. 1 Kor 9, 4-8.

³⁸ Ps 127, 3-5. Prz 13, 22. Prz 14, 28. Iz 45, 10. Jr 29, 6. Mt 19, 10-12. Łk 1, 24-25. 1 Kor 7, 2-5. 1 Tm 4, 3-5.

³⁹ Prz 1, 8-9. Prz 4, 1-6. Prz 6, 20-23. Prz 13, 1. Prz 19, 26. Prz 23, 13-16 i 22-25. Mt 19, 14. Łk 2, 51. Ef 6, 1-3. Kol 3, 20.

⁴⁰ Iz 46, 3-4. Ez 36, 13-15.

„Gdyż w onym ludzcie zagnieżdżili się przestępcy, ukryli się za listowiem, zaczęli jak ptaszynicy i niszczą schwytyanych ludzi! Jak klatka pełna jest ptactwa, tak oni tego, co zagarnęli oszustwem – to dlatego są tacy wielcy i bogaci! Utyli, łśni ich głładka skóra, daleko posunęli się w złu. Spraw nie prowadzą, spraw sierot, by im się wiodło, nie stosują prawa wobec potrzebujących” (Jr 5, 26-28). Zatem „Gdy przestępcy są górą, ludzie się kryją, ale gdy giną, przybywa sprawiedliwych” (Prz 28, 28).⁴¹

Zatem nie wszystkim trzeba pomagać, lecz określonym grupom. Zresztą nie tylko król jest od tego, lecz także bogacze, bankierzy i finansjera.⁴²

Biblia podkreśla jak bardzo ważnym sektorem gospodarki państwa są wszelkie usługi finansowe. Nie dlatego, że od pieniędzy zależy tak wiele w państwie. Biblia pokazuje obraz finansistów i bankierów, a także bogaczy (a nie państwo), jako tych, którzy powinni wspierać ubogich poprzez fundacje charytatywne:

„Bogatym obecnego wieku nakazuję, aby się nie wynosili i nie pokładali nadziei w niepewnym bogactwie, lecz w Bogu, który nas obficie zaopatruje we wszystko, co przynosi radość. Niech czynią dobro, bogacząc się w szlachetne czyny, będą bojni i gotowi do dzielenia się. Niech odkładają sobie skarby ten jako dobry fundament na przyszłość” (1 Tm 6, 17-19).⁴³

Biednych jednak zawsze będzie dużo, pomimo wysiłków wszystkich fundacji dobroczynnych, o czym wspomniane będzie dalej. Tu warto zaznaczyć, że własność zarówno bogatych, jak i biednych jest nienaruszalna. Bogactwo również nie powinno być wykorzystywane w celu zdobywania wpływów politycznych, o czym napisano przy okazji opisu idealnego według Biblii monarchy. Własność powinna być nienaruszalna, czy to bogatego czy biednego i może ją zbyć tylko właściciel:

„Panującemu [lub bogatemu] natomiast nie wolno przejmować nic z dziedzictwa ludu, aby go nie wywłaszczać z jego własności. Właściciel może przekazać w spadku dziedzictwo tylko swoim potomkom. I nikogo z ludu nie należy pozbawiać własności.” (Ez 46, 18).

Z cytatu tego wynikać by mogło, że nie można własności sprzedać ani zamienić, ale jednak jak mówi przypowieść Jezusa o winnicy lub talentach, jest to możliwe.⁴⁴ Mimo wolnego rynku i uczciwości w handlu, nie da się jednak wykorzenić biedy. Bieda była, jest i będzie, więc nie należy z nią walczyć, lecz z głupotą, która do niej prowadzi.⁴⁵ Wiele katastrof gospodarczych, które doprowadziły do nędzy ludzi wzięło się z głupoty. Biblia jasno wskazuje, że kto nabywa mądrości, nie zbiednieje, dlatego państwa biedne powinny dbać o

⁴¹ 2 Krn 19, 2. Prz 10, 16. Prz 17, 15. Prz 20, 26. Prz 28, 28. Iz 26, 9. Jr 5, 26-28.

⁴² Hi 29, 11-15. Ps 82, 2-4. Prz 3, 27-28. Prz 14, 20-21 i 31. Prz 22, 22-23. Prz 28, 27. Prz 29, 7. Mt 5, 42. Mt 6, 1-4. Mt 10, 42. Mt 18, 5 i 12-14. Mt 25, 35-36 i 40. Mk 9, 36-37. Łk 9, 48. Łk 22, 25. J 19, 26-27. Dz 11, 29. 2 Kor 8, 11-12 i 9, 7. Jk 1, 27. 1 J 3, 17-18.

⁴³ Prz 28, 8. Mt 19, 21-24. Mk 10, 21-25. Łk 18, 22-25. J 12, 4-8. 1 Tm 6, 17-19.

⁴⁴ Prz 23, 10. Iz 5, 8-10. Ez 45, 9. Ez 46, 18.

⁴⁵ Mt 26, 11.

edukację. Również rozwój nauki i poszerzanie pożytecznej wiedzy jest w interesie władców i państw według Pisma:

„*W swej mądrości postanowiłem wnikliwie zbadać wszystko, co ma miejsce pod niebem. Jest to trudne zadanie. Bóg zlecił je ludziom, aby się nim trudzili?*” (Koh 1, 13).⁴⁶

Rozwój wiedzy ma służyć między innymi temu by ludzie żyli pożyteczniej i efektywniej, ale także po to by rozpoznawać i usuwać obce ideologie, wartości i złe tradycje:

„*Jeśli władca słucha kłamstw, wśród jego urzędników będą w końcu sami bezbożni?*” (Prz 29, 12). „*Biada nazywającym zło dobrem, a dobro – złem; zamieniającym ciemność w światło, a światło – w ciemność, zamieniającym gorycz w słodycz, a słodycz – w gorycz! Biada mądrym we własnych oczach i we własnym mniemaniu rozumnym!*” (Iz 5, 20-21).⁴⁷

Obce zwyczaje u siebie należy traktować jak dywersje, niemniej jednak gdy się jest w obcej ziemi należy szanować tamtejsze zwyczaje:

„*A zatem cokolwiek jecie lub pijecie, albo cokolwiek czynicie [...] nie dawajcie powodu do konfliktu ani Żydom, ani Grekom?*” (1 Kor 10, 31-32).⁴⁸

W tej nauce przestrzegać należy wiedzy danej przez Słowo Boże, zaś sprawiedliwość czy filozofia ludzka, wymyślona, nie powinna zastępować Bożej, czyli naturalnej.⁴⁹

Istotnym celem istnienia państw jest to, by dbać o pokój i bezpieczeństwo. Dar pokoju dawany jest od Boga, poprzez dobrego króla, który właśnie w ten sposób błogosławi swojemu narodowi:

„*Niech Ci błogosławi władca i niechaj cię strzeże i chroni. Niech rozjaśni nad tobą twarz i niech przychylny ci będzie [...] i niech darzy cię zawsze pokojem.*” (Lb 6, 24-26).⁵⁰

Biblia sprzeciwia się wojnom agresywnym prowadzącym do łupienia i okrucieństwa. Dość długi fragment o tym można znaleźć w przypowieści o lwicy u proroka Ezechiela (Ez 19, 1-9). Niemniej jednak pacyfizm nie ma nic wspólnego z nauką Jezusa i Biblią. Każdy zatem obywatel powinien posiadać broń i być przygotowanym do walki pełniąc w swoim czasie służbę wojskową: „*Kto nie ma miecza, niech go kupi?*” (Łk 22, 36b). To mówi sam Jezus, który z jednej strony jest potulnym barankiem idącym na rzeź, by zbawić ludzi, ale z drugiej pokonał Królestwo Ciemności i dowodzi zastępami aniołów siedząc po prawicy Ojca. Więc raczej ma naturę wojownika, a skoro chrześcijanie są Jego naśladowcami, to i oni nie powinni być słabeuszami, czy pacyfistami. W końcu uczniowie Jezusa chodzili uzbrojeni: „*Szymon Piotr, ponieważ miał miecz, wyciągnął go i uderzył?*” (J 18, 10a).⁵¹ Biblia jasno też wyraża się o bohaterach narodowych.

⁴⁶ Prz 1, 5. Prz 18, 15. Prz 25, 2. Koh 1, 13. Gal 6, 6-7.

⁴⁷ 2 Krn 14, 1-4. Prz 29, 12. Iz 5, 20-21. Iz 30, 1 i 12-14. Jr 5, 19. Jr 10, 2-9 i 14-15. Ez 21, 34. Am 2, 4. Mi 6, 17. Łk 11, 38. J 8, 32. Ef 4, 17-18 i 5, 6-7. 1 Tm 1,3. Jk 1, 16.

⁴⁸ Dz 21, 21-24. 1 Kor 10, 32-33.

⁴⁹ Rz 10, 3-4.

⁵⁰ Lb 6, 24-26. Prz 29, 10. Mt 8, 5-10.

⁵¹ Łk 22, 35- 36 i 38. J 18, 10-11. 2 Tm 2, 3-4. 1 J 3, 16.

Należy się im pamiętać, gdyż ich historie służą wychowaniu młodego pokolenia. O tym by pamiętać o bohaterach i uczyć się historii napisano między innymi w Księdze Joela:

„Czy coś takiego zdarzyło się za waszych dni albo za dni waszych ojców? Opowiadajcie o tym swoim dzieciom i wnukom, a ich dzieci niechaj to przekazują następnym pokoleniom” (Jl 1, 2b-3).⁵²

Służba wojskowa oraz cywilna służą państwu i narodowi. Co zatem armia może, a czego nie powinna? W kwestiach wojennych w Piśmie można odnaleźć kilka ważnych wskazówek. Co do agresji, nie jest ona zabroniona w sposób bezwzględny. Biblia mówi, że uczciwy i Boży król ma przejmować ziemię i lud rządzony niegodziwie, by wprowadzić tam porządek i pokój.⁵³ Zatem ekspansja w tym przypadku jest dozwolona, gdy służy wprowadzeniu pokoju i gdy w imieniu Boga broni uciskany lud i zaprowadza sprawiedliwość, o czym jest dość długi fragment w Księdze Ezechiela (Ez 21, 13-22). W innych przypadkach, nie powinno się przesuwac granic i wywoływać wojen:

„Nie przesuwaj granicy wytyczonej przez przodków w dziedzictwie przydzielonym ci w ziemi, którą Bóg dał ci w posiadanie” (Pwt 19, 14).⁵⁴

Biblia wskazuje również, by lepiej trzymać się z dala od cudzych sporów i by nie interweniować w wojnach, które naszego państwa nie dotyczą:

„Skąd wojny i skąd starcia między wami? Czy nie wynikają one z waszych namiętności, które toczą walkę w waszych członkach? Pożądacie, a nie macie. Zabijacie i zaszłości, a nie możecie osiągnąć. Walczycie i wszczynacie spory [...] by zaspokoić swoje namiętności” (Jk 4, 1-3).⁵⁵

Przy prowadzeniu wojen władca powinien przede wszystkim dbać o wysokie morale i porządek wśród żołnierzy, by nie bali się liczniejszego wroga. Armie powinny zawsze wzywać przed walką do poddania się. Jeńców nie powinno się zabijać, lecz wykorzystywać do pracy, jeśli zaś się nie poddadzą, to nie zabijać kobiet i dzieci i nie być dla nich surowym okupantem. Zwycięzca powinien korzystać z dorobku pokonanych, a także wysiedlać wrogie narody z ziem, które się przejmują, jak nakazał Bóg Izraelowi (Pwt 20, 1-18) w dość długich fragmentach o zasadach prowadzenia wojen.⁵⁶ Ponadto dodać należy, iż kluczem do zwycięstwa są przede wszystkim nie tylko żołnierze o wysokim morale, walczący w sprawiedliwej sprawie, ale także mądry dowódca: *„Dzięki radzie plany się udają, prowadź zatem wojnę pod dobrym dowództwem”* (Prz 20, 18).⁵⁷ Jednak

---

⁵² Prz 10, 7. Jl 1, 2-3.

⁵³ Pwt 9, 5. Ps 46, 10-11. Ps 149, 6-9. Iz 21, 14-15. Ez 21, 13-22. Jk 3, 18.

⁵⁴ Pwt 19, 14. Prz 22, 28. Oz 5, 10. Am 1, 13.

⁵⁵ Prz 26, 17. Jk 4, 1-2.

⁵⁶ Pwt 20, 1-18. Pwt 21, 10-14. Pwt 23, 15. Pwt 31, 6. Joz 1, 9. 1 Krn 19, 13. 2 Krn 14, 10. 2 Krn 20, 6 i 12. Ps 49, 6-8. Ps 144, 1. Jr 38, 2. Jr 51, 46 i 50. Ez 3, 8-9. Ef 6, 9.

⁵⁷ Prz 20, 18. Prz 24, 5-6. Koh 10, 5-7.

nie walczymy, jeśliśmy nie gotowi na porażkę i śmierć: „*Ci co chwytają za miecz, od miecza giną*” (Mt 26, 52b).⁵⁸

Ostatecznie, Pismo podpowiada, że odstraszenie silną armią jest dobrą metodą na utrzymanie pokoju i pamiętać należy, że wiecznie go nie będzie, więc cały czas należy zbroić się po zęby: „*Człowiek mądry ma moc, a światły pomnaża siłę*” (Prz 24, 5).⁵⁹

Ostatnia wskazówka biblijna dotyczy finansów państwa. Mówi ona o tym by nie planować budżetu z deficytem, po to by móc pożyczać innym a samo państwo, lub władca, nie powinni brać pożyczek:

„[Izraelu] *Pan, twój Bóg, będzie ci błogosławił – tak, jak ci zapowiedział – abys pożyczał wielu narodom, i abys panował [w ten sposób] nad wieloma narodami, a nad tobą aby nikt nie panował*” (Pwt 15, 6).⁶⁰

O duchu narodów

Początek narodów, jak napisano w Księdze Rodzaju, miał miejsce z inicjatywy Boga poprzez podział ludzi na języki podczas budowy wieży Babel:

„*Cała ziemia miała jeden język i używała jednakowych słów [...] Następnie postanowili: Chodźmy sobie wybudujmy miasto z wieżą, która sięgałaby nieba! Nadajmy sobie jakies imię, abysmy nie rozproszyli się po całej ziemi. Pan natomiast zstąpił, aby przyjrzeć się miastu oraz wieży, które budowali ludzie. I powiedział: Oto jeden lud, wszyscy posługują się tym samym językiem, a to dopiero początek ich dzieła. Teraz już nic nie będzie dla nich niemożliwe, cokolwiek zamierzą uczynić. Chodźmy, zstąpmy tam i pomieszajmy im język, tak aby jeden nie rozumiał mowy drugiego! W ten sposób Pan rozproszył ich stamtąd po całej ziemi i tak przestali budować miasto. Dlatego nazywano je Babel. Pan pomieształ tam język mieszkańcom ziemi i stamtąd rozproszył ich po całym jej obliczu*” (Rdz 11, 1-9).

Inicjatywę Boga potwierdza również Psalm 86: „*Przybędą wszystkie narody stworzone przez Ciebie i pokłonią się, Panie, przed Twoim obliczem – oddadzą chwałę Twojemu imieniu*” (Ps 86, 9).

Każdy naród ma swego ducha, anioła (księcia) prowadzącego rejestr jego historii, charakteru, wyborów, słów, tego co w sercu każdego jego członka. To on przekazuje władzę człowiekowi oraz dodaje mu sił gdy robi się ciężko. Widać to na przykład w takich stwierdzeniach: „*Jahwe pobudził ducha królów Medii...*” (Jr 51, 11b), w których wprost powiedziano, że królestwa duchowe wyznaczają kogo chcą do rządzenia narodami.⁶¹ Z drugiej strony, Królestwo Ciemności również wyznacza swojego ducha, diabła (księcia), który ma za zadanie zniszczyć dzieło Boga, czyli dany naród. Anioły i diabły toczą ze sobą często walkę, o czym wspomina anioł w rozmowie z prorokiem Danielem:

⁵⁸ Mt 26, 51-52, Łk 22, 49-51, J 18, 10-11. Dz 21, 13.

⁵⁹ 2 Krn 20, 29-30. Prz 24, 5-6. Mt 10, 34-36. Łk 11, 21-22. Łk 12, 51.

⁶⁰ Pwt 15, 6. Ps 112, 5-6.

⁶¹ Ps 87, 5-7. Jr 51, 11-12. Dan 4, 14b i 29b. Dan 5, 21b.

„jednak książę Królestwa Perskiego przeciwstawił mi się przez 21 dni. Wówczas archanioł Michał, jeden z pierwszych książąt, przyszedł, by mi pomóc, bo byłem osamotniony tam przy mocach Persyj” (Dan 10, 13).⁶² Zatem wniosek jest prosty, każdy naród, każde państwo nie tylko ma swoich urzędników, ale jeszcze są istoty duchowe, które z ramienia dwóch królestw duchowych im towarzyszą.

Niemniej jednak to ludzie mają władzę nad światem, i Bóg jej im nie odbiera. Powiedział bowiem już na samym początku:

„Rozradzajcie się i rozmnażajcie, i napełniajcie ziemię [...] powierzam to waszej władzy” (Rdz 9, 1b-2).⁶³

Jeśli zatem chcemy mądrości Boga we władaniu krajem, władca i cały naród niech ją odda Bogu szczerze, niech On zamieszka wśród ludu, dzięki szczerości, prawości i miłości wzajemnej. W myśl Psalmu 33 (w. 10-22) władza jest w rękach ludzi, by mogli ją przekazać bądź Bogu, bądź diabłu. Przykładem oddania swej ludzkiej władzy Bogu może być poniższa modlitwa króla Dawida:

„Teraz więc dziękujemy Ci, Boże nasz, i wielbimy Twoje chwalebne imię, bo właściwie kim ja jestem i w czym szczególny mój lud, że dajesz nam możliwość doświadczania szczodrości w ten sposób? Przecież od Ciebie pochodzi wszystko. Przekazaliśmy Ci to, co i tak mamy z Twojej ręki. [...] Twoje jest to wszystko! Wiem mój Boże, że Ty badasz serca. Masz upodobanie w prawości. I ja w szczerości serca, chętnie ofiarowałem to wszystko. Widzę także Twój lud, który tutaj jest obecny. Patrzę, z jaką radością chętnie składa Ci dary” (1 Krn 29, 11-17).⁶⁴

Mieszkańcy danego państwa decydują o tym swoimi codziennymi decyzjami i postępowaniem, tak samo królowie. Zależy kogo zapraszają do swojego serca. Tak funkcjonuje duch narodowy:

„Chrystus przyniósł nam wolność. Stójcie więc niezachwianie o nie schylajcie się znów pod jarzmo niewoli!” (Gal 5, 1).

Choć nie jest on raz na zawsze i narody mogą zmienić zdanie, za czym słowem idą, to dobro i zło walczą uparcie o to by niszczyć, lub ratować całe kraje i ludy, wpływając na myśli i emocje ludzi, w tym władców. Dlatego Pismo wzywa, utożsamiając dobro z życiem w Duchu, a zło z życiem dla zaspokajania tylko hedonistycznych potrzeb:

„Podkreślam natomiast: Żyćcie w Duchu, a na pewno pokonacie żądzę ciała. Ciało bowiem pożąda przeciw Duchowi, a Duch przeciw ciału. Te pragnienia są ze sobą sprzeczne, tak by wam przeszkodzić w czynieniu tego, co chcecie [...]. A wiadomo, co bierze się z ciała: nierząd, nieczystość, rozpusta, oddawanie czci bożyszczom, wroźbiarstwo, wrogość, kłótność, zazdrość, porywczoność, zaczeploność, karnańbrność, brak troski o jedność, zawiść, chęć mordy, pijaństwo, rozpasanie i tym podobne [...] Owocem zaś Ducha jest: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, powściągliwość. Przy takich cechach nie

⁶² Jr 4, 6d-7. Tr 4, 7-8. Ez 22, 25. Dan 10, 13-14 i 20. Na 1, 9-11.

⁶³ Rdz 9,1-7. Ps 115, 16. Mt 16, 19. J 20, 21-23.

⁶⁴ 1 Krn 29, 10-17. Ps 33, 10-22. Ps 47, 6-10.

potrzeba prawa” (Gal 5, 16-23). Jeśli zatem chcemy umacniać ducha narodowego, należy pielegnować powyższe wartości duchowe, a wyrzucić cielesne.

Przyczyną upadku ducha narodowego, to jest zniszczenia narodu, jest: odejście od własnych tradycji i przyjęcie zwyczajów innego narodu, niegodziwe i niesprawiedliwe wydarzenia w kraju, łamanie prawa, jak na poniższym przykładzie:

„Nastaną trudne czasy: ludzie będą samolubni, rozkochani w pieniądzu, chęplivi, wyniośli, bluźnierczy, nieposłuszni rodzicom, niewdzięczni, niegodziwi, nieczuli, nieprzejednani, skorzy do oszczerstw, niepobamowani, okrutni, gardzący tym co dobre, zdradzieccy, bezmyślni, nadeści, kochający przyjemności bardziej niż Boga, stwarzający pozory pobożności, lecz będący zaprzeczeniem jej mocy. [...] Ci ludzie przeciwstawiają się prawdzie. [...] Daleko jednak nie zajda, ponieważ ich głupota stanie się oczywista” (2 Tm 3, 1b-9a).

Upadek jest nieuchronny, kiedy aparat państwa zajmuje się innymi sprawami niż najważniejsze: bezpieczeństwem i sprawiedliwością oraz porządkiem, jak pisał św. Piotr:

„Respektujcie wszelki ludzki porządek ze względu na Pana. Poważajcie króla jako sprawującego władzę, nie lekceważcie namiestników jako posłanych przez niego, aby karać przestępców i nagradzać uczynnych” (1 P 2, 13-14).⁶⁵

Gdy panują spory i bezprawie, wysokie podatki, wyzysk instytucji finansowych, oszustwa w handlu, efektem prędzej czy później będzie wojna domowa. Mówi o tym choćby Psalm 55:

„Za dnia i nocą obchodzą jego mury (państwa-miasta), w środku zaś bezprawie, troska i żnój. Czyha w nim zguba, a na rynku panuje wyzysk i oszustwo. Bo gdyby to wróg mi ubliżał, potrafiłbym to jeszcze znieść, gdyby przeciwnik poniżał, mógłbym się przed nim skryć – ale to ty, człowiek taki jak ja, przyjaciel, bliski, rodak [...] O, niech zaskoczy ich śmierć, niech żywcem pochłonie świat zmarłych, gdyż w ich siedzibach mieszka złoto, pełno go też w nich samych. [...] (Bóg) tę wojnę zastąpi pokojem [...] i ich upokorzy [...] mordercy i zdradcy nie dożyją połowy swoich dni” (Ps 55, 11-24). Sam Jezus stwierdził:

„Każde królestwo rozdarłe wewnętrznymi podziałami pustoszeje i dom za domem się wali” (Łk 11, 17) *„Jeśli jakieś królestwo jest wewnętrznie podzielone, czeka je upadek. I jeśli w jakimś domu brakuje jedności, grozi mu ruina”* (Mk 3 23-25).

Aby duch narodowy przetrwał należy budować zamilowanie wśród młodego pokolenia do wyżej wspomnianej mądrości i sprawiedliwości, miłości do narodu i jego wolności, władcy i rodaków:

„Pilnie przestrzegajcie wszystkich porad Pana, waszego Boga, po to, byście posiadli tę dobrą ziemię i mogli przekazywać ją w dziedzictwo swoim synom na wieki” (1 Krn 8b-c).⁶⁶

Władza ma służyć narodowi, a nie odwrotnie, zgodnie ze słowami Jezusa:

⁶⁵ 2 Krl 17, 7-19. Ezd 9, 7. Ps 106, 35-36 i 41-42. Oz 4, 1-3. Gal 5, 19-21. 2 Tm 3, 2-7. 1 P 2, 1.

⁶⁶ 1 Krn 28, 8. Ps 106, 11-12. Mt 7, 12. Mt 22, 39. Mk 12, 31. Łk 6, 31. Łk 10, 27. J 13, 34-35. Rz 12, 9-10 i 17-18. Gal 5, 14 i 22-23. 1 P 2, 17. 2 J 1, 4-6.

„Jeśli ktoś chce być pierwszym, niech się stanie ze wszystkich ostatnim i niech będzie sługą wszystkich” (Mk 9, 35).⁶⁷ Nie należy też bać się użyć siły by się bronić. Jezus sam używał siły:

„zaczął wyganiać [...] poprzewracał stoły lichwiarzy oraz stragany [...] nie dopuszczał” (Mk 11, 15-16).

„Wtedy ze sznurków ukreślił bicz i wszystkich [...] wypędził” (J 2, 14-15).

Nie należy się bać, gdyż podstawowym orężem diabła jest strach, zaś:

„Bóg nie dał nam Ducha lęku, lecz mocy, miłości i trzeźwego myślenia” (2 Tm 1, 7).⁶⁸

Szanowanie Bożych praw (wyżej wskazanych przestróg i porad) i unikanie zła, okazuje się bezcenne dla wzmocnienia ducha narodu, lecz jakże ciężko odnaleźć go poprzez sam rozum:

„A mądrość – gdzie można ją znaleźć? I gdzie jest siedziba wiedzy? O, jej ścieżek śmiertelnik już nie zna, nie da się jej znaleźć w krainie żyjących. [...] Nie można jej dostać za szczerze złoto ani na wadzę odmierzyć za nią srebra [...] Jedynie Bóg rozpoznaje jej ścieżki, tylko On zna jej siedzibę [...] i powiedział człowiekowi tak: Mądrość to bojaźń Pana. Rozum to unikanie zła” (Hi 28, 12-28).⁶⁹

Podsumowanie

Obecnie żyjemy w czasach Nowego Przymierza, które w Biblii zwane są również czasami ostatecznymi. Żydzi nie uznali Jezusa za Zbawiciela, dlatego nastąpił na początku ery rozłam. Stąd ostrożnie dobierano cytaty powstałe przed Jego przyjściem. Są to czasy, gdy szatan został pokonany i pozbawiony mocy w świecie duchowym, jak już prorok Ezechiel opisał:

„Byłeś najwyższą miarą mądrości i piękna. Przebywałeś w Edenie, w tym ogrodzie Boga! [...] Byłeś cherubem wiele mogącym, zdolnym zapewnić ochronę [...] Byłeś też nienaganny w postępowaniu od dnia, w którym zostałeś stworzony, aż do chwili, gdy odkryto w tobie niegodziwość. Przy twych rozległych stosunkach stałeś się pełen przemocy i zgrzeszyłeś! Wtedy zrzuciłem cię, zhańbionego, ze szczytu Boga i usunąłem cię, cherubie wiele mogący, do ognistych kamieni. twoje piękno czyniło twe serce wyniosłym! Zniewczyłeś swą mądrość z powodu swej świetności. Zrzuciłem cię pod ziemię! Postawiłem cię przed królami (ludźmi), by ci się przyglądali. Twoje liczne winy, twoje niegodzliwe układy zbezczyściły twoje świętości. Dlatego sprawiłem, że wyszedł z ciebie ogień, który cię pochłonął. Na oczach wszystkich patrzących zamieniłem cię w proch ziemi. Zdzimwili się wszyscy, należący do przeróżnych ludów. Dopadła cię zguba i przepadłeś na wieki!” (Ez 28, 12c-19).

Mimo to szatan, chociaż pozbawiony dawnej mocy, nadal działa wśród ludzi:

„Czy naprawdę, wy „bogowie” zapewniacie sprawiedliwość? Czy bezstronnie oceniacie zwykłych ludzi? Nie! Wy w sercu dopuszczacie się bezprawia, wasze ręce zadają gwałt tej ziemi” (Ps 58, 2-3). Jezus mówi wprost:

---

⁶⁷ Mk 9, 35. Łk 9, 48.

⁶⁸ J 14, 1. Flp 1, 28. 2 Tm 1, 7. 1 P 3, 14.

⁶⁹ Hi 28, 12-28. Ps 85, 9-14.

„Kto nie jest ze Mną, jest przeciwko Mnie, a kto ze Mną nie gromadzi – rozprasza” (Mt 12, 30).

Pan ciemności jest w tym mistrzem, robiąc to od tysięcy lat:

„Diabły wracają wieczorem, warczą jak psy i krążą po państwie. Parskają pyskami, szerzą swoje miecze, pewni, że nikt ich nie rozpozna [...] żądni żeru szerzą wokół grozę, i nie spoczną, aż się nie nasycą” (Ps 59, 7-8 i 16). „Jak długo, będziecie wygrażać człowiekowi? Wy wszyscy (diabły), którzy chcecie jego zguby, jesteście pułapką [...] bo myślicie tylko o tym, jak zdeptać ludzką godność. Chętnie korzystają z kłamstwa, ich usta są zawsze skore do życzeń szczęścia, wnetrze pełne zaś przekleństw” (Ps 62, 4-5).

Chrześcijański każdy naród jak i każdy inny, ogarniany jest przez dwa rodzaje duchów: demony podlegające Królestwu Ciemności, a po przeciwnej stronie zastępy anielskie, opisane jako:

„Wszyscy zbrojni w miecze, zaprawieni w boju, każdy z bronią u boku przeciw nocnym zmorom” (PnP 3, 8).

„Czy nie są oni wszyscy duchami do posług, posyłanymi do pomocy tym, którzy mają odziedziczyć zbawienie?” (Hbr 1, 14).⁷⁰

Są zatem nad ziemią tylko dwa duchowe królestwa, którym ludzie mogą służyć, jak mówi wcześniej przytoczony fragment Ewangelii wg św. Mateusza.⁷¹

Obecnie, w nowym przymierzu, Panem królestw całej ziemi jest Jezus, który jest wojownikiem:

„Niczym pancierz przywdział sprawiedliwość i włożył hełm zbawienia i zwycięstwa na głowę. Jak tunikę włożył szatę pomsty i jak płaszczyk sponiła Go żarliwość. Odplaci stosownie do poczynañ – gniew spadnie na Jego nieprzyjaciół, odpłata spotka jego wrogów” (Iz 59, 17-18). „Rydwanów Boga nie da się policzyć – jest ich wiele tysięcy” (Ps 68, 18).

Walczy On obecnie duchowo o wszystkie narody, by nie popadły w służbę Królestwa Ciemności. Jak Bóg zapowiada ustami proroka Izajasza:

„Wy natomiast, rozniecający ogień, duchy zbrojne w ogniste strzały, idźcie w żar swego ognia, na pastwę własnych strzał. Pokona was moja ręka, legniecie w miejscu kaźni!” (Iz 50, 11).

Do czasów Chrystusowych trwała walka, lecz Królestwo Ciemności zostało pokonane poprzez Jezusa jak głoszą proroctwa,⁷² a także Ewangelia, gdzie śmierć została zniszczona poprzez ofiarę Zbawiciela:

„Powierzyłeś Mu (Jezusowi) władzę nad całą ludzkością, aby dał życie wieczne tym wszystkim, których Mu dałeś” (J 17, 2).

W niebie sprawa jest zatem rozstrzygnięta, zaś na ziemi ludy oddają własną władzę (przekazaną jeszcze w czasach opisanych w Księdze Rodzaju) jednemu lub drugiemu królestwu duchowemu poprzez własne słowa i czyny. Często zaś te słowa i czyny ludzi tworzących narody i władców stojących na ich

⁷⁰ Mt 13, 24-30 i 36-43. Mt 26, 53. Łk 17, 20-21. Łk 24, 4. J 18, 36. Hbr 1, 5-6 i 14.

⁷¹ Mt 12, 22-30. Łk 9, 50. Mk 3, 23-27.

⁷² Ps 55, 22. Ps 65, 6-9. Ps 68, 15. Ps 76, 2-8. Ps 89, 6-15. Ps 92, 8-10. Iz 14, 9-23. Ez 26, 20-21. Ez 32, 19-30. Na 2, 14. So 1, 7-9. Ma 1, 4.

czele, podlegają kłamstwom lub prawdzie pochodzącej od świata duchowego, który mając wpływ na zmysły, rozum oraz emocje, pokazuje poszukującym opisane w tekście wskazówki i przestrogi z jednej, a kłamstwa i fałsz z drugiej strony. Jezus uczył:

„Kto ma uszy, aby słuchać, niech rozważy moje słowa! [...] Uważajcie, czego słuchacie! Jaką miarą mierzycie, taką wam odmierzą, a nawet dodadzą [...] Królestwo Boże, nauczał dalej Jezus, przypomina człowieka, który rzuca ziarno na ziemię” (Mk 4, 23-26). Jeremiasz zaś przestrzegał: *„Słuchacie zapewnień, które są nieprawdą! Nie będziecie mieć z tego korzyści (Jr 7, 8) [...] Postępujcie we wszystkim według moich poleceń, a wtedy będzie wam się dobrze wiodło! (Jr 7, 23).*

Historia i terażniejszość wszystkich narodów to przejaw odwiecznej walki dobra i zła, którą przejęło w dogmatach wiele religii i wyznań, nie tylko chrześcijańskich. Bóg jednak ostatecznie ludziom władzy siłą nie odbierze, nie może złamać danego nam w czasach *Genesis* słowa, gdyż jest święty. Sami zatem decydujemy komu oddajemy nasze serca (której stronie duchowej), a zarazem los narodu. Ten zależny od naszych wyborów los w sposób sugestywny oddają Psalmi:

„Wówczas nasi synowie będą jak rośliny bujnie wyrosłe w swojej młodości, a nasze córki jak narożne kolumny, rzeźbione niczym ozdoby pałacu! Nasze spichlerze będą pełne płonów wszelkiego rodzaju, nasze owce będą rodzić tysiące, dziesiątki tysięcy na naszych łąkach! Nasze bydło będzie wciąż płodne, wolne od chorób i strat, i spokojne w naszych pastwiskach. O jak szczęśliwy jest naród, któremu się tak powodzi, o jak szczęśliwy jest lud, którego Bogiem jest Pan!” (Ps 144, 12-15); lub:

„Lecz mój naród nie posłuchał mego głosu i Izrael nie był mi uległy. Dlatego wydałem go zażądzałości ich serc, by postępowali według smych własnych doradców. O, gdyby mój lud Mnie słuchał, gdyby Izrael poszedł moimi drogami! Szybko upokorzyłbym jego wrogów [...] a czas jego trwania rozciągałby się na wieki” (Ps 81, 12-15).

Literatura

- Biblia Hebraica Stuttgartensia*, 1967, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart:
<https://www.academic-bible.com/en/online-bibles/biblia-hebraica-stuttgartensia-bhs/read-the-bible-text/>
- Biblia to jest Pismo Święte Starego i Nowego Przymierza*, 2016, Ewangeliczny Instytut Biblijny, Poznań.
- Biblia Tysiąclecia, Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, 2003, wyd. V. Pallotinum, Poznań.
- Dutka, J., 2016, *Geopolityczna wieża Babel*, Przegląd Geopolityczny, 17, s. 9-25.
- Jachym, J., 2000, *Życie społeczne w Biblii*. Łódzkie Studia Teologiczne, 9(1), 199-206.
- Jelonek, T., 1988, *Biblijne pojęcie wolności*. Ruch Biblijny i Liturgiczny, 41(4).

- Jelonek, T., 2007, *Wprowadzenie do lektury Biblii*. WAM, Kraków.
- Kaźmierczak, M., 2012, *Kontekstowe czytanie Biblii przez multikulturowego poliglotę - wymóg współczesności?*. *Język–Szkoła–Religia*, 7(2), 125-135.
- Krawczyk, R., 2012, *Prawa człowieka w Biblii*. *Historia i Świat*, (1), 149-162.
- Lubiński, D., 2018, *Świeckość państwa w nauczaniu Josepha Ratzingera-Benedykta XVI*. *Łódzkie Studia Teologiczne*, 27(1), 99-114.
- Majewski, M., 2013, *Jak przekłady zmieniają sens Biblii... O teorii i praktyce tłumaczenia Biblii*. Uniw. Papieski Jana Pawła II, Kraków. Pobrano: <https://upjp2.academia.edu/MarcinMajewski>
- Novum Testamentum Graecae*, 2012, Nestle, E., Aland, K. (red.). Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart.
- Nyk, P., 2017, *Obraz człowieka w Biblii. Elementy antropologii biblijnej*. *Itinera Spiritualia. Commentarii Periodici Instituti Carmelitani Spiritualitatis Cracoviae*, 10(1), 145-162.
- Odasso, G., 2007, *Biblia i religie: biblijne perspektywy teologii religii*. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia Religioznawcze*, 40.
- Olczyk, A., 2016, *Zagrożenie infiltracją ze strony sekt w kontekście patologizacji życia rodzinnego*. *Studia Gdańskie*, (39), 175-183.
- Pietkiewicz, R., 2010, *Obraz Boga w deuterokanonicznej historiografii Starego Testamentu*. *Świdnickie Studia Teologiczne*, 7.
- Sielezin, J.R., 2012, *Destrukcyjna rola sekt i związków wyznaniowych w XX i XXI wieku – problem cywilizacyjny i polityczny*. *Wrocławskie Studia Politologiczne*, 13, 186-201.
- Sikora, A., 2015, *Pomiędzy wiarą a polityką. Perspektywa wprowadzenia demokracji w państwach islamskich*, *Przegląd Geopolityczny*, 13, s. 137-150.
- Uspółcześniona Biblia Gdańska*, 2016, Fundacja Wrota Nadziei, Toruń.
- Wardega, J., 2018, *Możliwy wpływ doktryny na Biblię na przykładzie Eucharystii*. *Translatorica & Translata*, 1, 71-80.
- Wawrzonkiewicz-Słomska, A., & Cabak, P., 2016, *Sekty jako zagrożenie dla człowieka*. *Problemy Współczesnej Pedagogiki*, 2(1), 79-89.
- Wilczyński, W. J., 2016, *Znaczenie geopolityki*, *Przegląd Geopolityczny*, 16, s. 9-14.
- Wilczyński, W. J., 2018, *The idea of progress and contemporary culture war: the case of geography*, *European Journal of Geopolitics*, 6, pp. 37-65.
- Wojciechowski, M., 2008, *Biblia o państwie*. Wydawnictwo WAM.
- Wojciechowski, M., 2012, *Biblijne oceny instytucji państwa*. *Forum Politologiczne* (No. 14-Politologia w chrześcijańskiej myśli społeczno-politycznej, pp. 17-37).

On the spirit of nations – biblical guidelines how to create national power

The world's largest bestseller, the Bible, also called the Book of Life, although it was created in ancient times, contains answers to many questions bothering modern societies. As one of the foundations of many denominations, in whole or in part, with or without added apocrypha, it is still an inexhaustible source of useful knowledge. It also contains content that is geopolitically relevant. The purpose of the article is to provide, based on Bible verses, answers to questions related to the existence of nations and the building of national power. Particular attention was paid to the recurring theme of the nation's spirit in the Bible, which corresponds to the modern expression of national identity, as well as to the problems of managing nations. The first two parts contain biblical cautions and guidelines for building national power, and the third is devoted to the national spirit. The article reveals a number of secrets that remain inaccessible to people who do not study the Bible.

Key words: Bible, nation, national identity, national power, national spirit.